

Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Bulma Kaygısı Üzerindeki Etkisi: Önlisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

Dilek Tiryaki YENİLMEZ¹ Abdullah Zübeyr AKMAN²

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, dilek.tiryaki23@gmail.com

² Öğr. Gör. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye, abduhazubeyr.akman@erbakan.edu.tr
(Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

Makale Bilgileri	ÖZ
<p>Makale Geçmişi Geliş: 26/06/2023 Kabul: 26/10/2023 Yayın: 31/12/2023</p> <p>Anahtar Kelimeler: Kişilik, Kişilik Özellikleri, Kaygı, İş Bulma Kaygısı.</p> <p>JEL Kodları: M110, M29, M54</p>	<p>Bu araştırmanın amacı beş faktör kişilik özelliklerinin iş bulma kaygısı üzerine etkisinin önlisans öğrencileri üzerinden incelenmesidir. Araştırmanın odağı Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Kemal Akman Meslek Yüksekokulu'nda okuyan önlisans öğrencileridir. Araştırmanın yöntemi nicel yöntemlerdir. Araştırma kapsamında uygulanan analizler şunlardır; korelasyon analizi, t-testi, ANOVA ve regresyon analizi. Gerçekleştirilen analizler sonucunda beş faktör kişilik özellikleri ile iş bulma kaygısı arasında anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,165$). Gerçekleştirilen t-testi sonucunda cinsiyete göre iş bulma kaygısında ve kişisel yeterlilik alt boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. ANOVA analizinde ise iş bulma kaygısında ve çaresizlik alt boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Son olarak regresyon analizinde iş bulma kaygısı üzerinde beş faktör kişilik özelliklerinin ($\beta=-0,230$, $R^2=0,027$, $p<0,05$) anlamlı ve negatif etkisi olduğu sonucu bulunmuştur. Sonuç olarak önlisans öğrencilerinin iş bulma kaygısı yaşadıkları ve özellikle bu kaygının daha önce bir işte çalışmayanlarda daha fazla olduğu, öğrencilerin sahip oldukları kişisel özelliklerin çok fazla iş bulma kaygısı üzerinde etkili olmadığı istatistiksel olarak ortaya konulmuştur. Ayrıca kamu tarafının mezun öğrencilere yeni iş alanları açmaları ve dijital dönüşümle beraber yeni istihdam kanalları oluşturması gerekmektedir.</p>

The Effect of Five Factor Personality Traits on Anxiety About Finding a Job: A Research on Associate Degree Students

Article Info	ABSTRACT
<p>Article History Received: 26/06/2023 Accepted: 26/10/2023 Published: 31/12/2023</p> <p>Keywords: Personality, Personality Traits, Anxiety, Job Finding Anxiety.</p> <p>Jel Codes: M110, M29, M54</p>	<p>The aim of this study is to examine the effect of five-factor personality traits on anxiety about finding a job through associate degree students. The focus of the research is the associate degree students studying at Necmettin Erbakan University Ereğli Kemal Akman Vocational School. The method of the research is quantitative methods. The analyzes applied within the scope of the research are as follows; correlation analysis, t-test, ANOVA and regression analysis. As a result of the analysis, a significant and negative relationship was found between five-factor personality traits and anxiety about finding a job ($r=-0.165$). As a result of the t-test, significant differences were found in job finding anxiety and personal competence sub-dimension according to gender. In ANOVA analysis, significant differences were found in job finding anxiety and helplessness sub-dimension. Finally, in the regression analysis, it was found that five-factor personality traits ($\beta=-0.230$, $R^2=0.027$, $p<0.05$) had a significant and negative effect on anxiety about finding a job. As a result, it has been statistically demonstrated that associate degree students experience job insecurity, especially those who have not previously worked, and that their personal characteristics do not have a significant impact on job insecurity. Furthermore, it can be considered an obligation for the public to create new job opportunities for postgraduate students and to create new employment channels in line with digital transformation.</p>

Atıf/Citation: Yenilmez, D. T. & Akman, A. Z. (2023). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Bulma Kaygısı Üzerindeki Etkisi: Önlisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 146-164.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

GİRİŞ

Yoğun rekabetin yaşandığı günümüzde örgütlerin sürekli olarak dinamik ve güçlü olmak gibi bazı zorunlulukları vardır ve bu zorunlulukların sonuçları da genellikle çalışanlara yansımaktadır (Adıgüzel ve Küçüköğlü, 2020). Bu yansımalar olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir. Bu kapsamdaki sonuçlardan bir tanesi işsizlik kavramıdır. Bunun içinde de özellikle üniversiteden yeni mezun olan genç işsizlik kavramı ön planda durmaktadır. Çünkü son yıllarda yapılan çalışmalarda genç işsizliğin dünya genelinde arttığı görülmektedir (ILO, 2022). Bunun sonucunda bireylerin ve toplumların önemli problemlerinden birisi olan işsizlik hiç şüphesiz ki üniversitede eğitim gören gençler arasında da tıpkı yetişkinlerde olduğu gibi kaygı, korku vb. bazı stres durumlarını yaşamalarına neden olmaktadır (Karakaya, 2021). Nitekim okuyan ya da mezun olan eğitilmiş gençlerin, iş bulmaya yönelik kaygılarının olması, hayatlarını ciddi anlamda etkilemekte ve geleceğe yönelik belirsizlik yaşamalarına yol açmaktadır. Bu doğrultuda farklı bireysel özelliklere sahip olan gençlerin iş bulmaya yönelik kaygıları da birbirinden farklı olabilmektedir. Bu bağlamda sorumluluk, geçimlilik, dışa dönüklük, açıklık ve duygusal dengeden oluşan beş faktör kişilik özelliklerinin iş bulma kaygısı üzerine etkilerinin incelendiği araştırmalara farklı bir boyuttan bakması bu araştırma kapsamını farklı kılmaktadır. Önlisans öğrencilerinde beş faktör kişilik özelliklerinin iş bulma kaygısı üzerine etkilerinin incelendiği bu araştırmada öncelikle kişilik ve beş faktör kişilik özelliklerine yer verilmiştir. Daha sonra kaygı kavramı ve iş bulma kaygısı konularına değinilmiş, nihayetinde de bulgular ve sonuçlara yer verilmiştir.

1. KİŞİLİK

Literatürde, kişilik kavramının farklı şekilde tanımlamaları bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde kişilik kavramı; “*bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet*” şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2023). Kişilik; bireylerin kendine özgü, duygu, davranış, düşünce, hisseler, olaylar ve insanlara farklı bakışlarıyla, doğuştan gelen ve sonradan edindiği, kişiyi diğer kişilerden farklı kılan niteliklerin tamamına denilmektedir (Aytaç, 2007:96; Doğan, 2013:57; Ahmetoğulları & Güneş 2017:26; Güney, 2017:299).

Bireyin tutumlarının, yaşam tarzının, alışkanlıklarının (Günel, 2010:44), davranışlarının, niteliklerinin, yeteneklerinin, konuşma yapısının, dış görünüşünün ve dış faktörlere karşı uyumunun bütünü, kişilik kavramını tanımlamaktadır (Yıldız & Dilmaç, 2012:123). Costa ve McCrae (1991) ise kişiliği, insanların farklı olaylarda sergilediği davranışları tanımlayan, devamlılığı olan, insanlararası, duygusal, motivasyonel, deneyime bağlı olan etkileşim şekli biçiminde ifade etmektedir (Doğan, 2013:57). Son olarak kişilik dinamiktir, kişiliğin istikrarlı ve kalıcı olmaması kişinin yaşamı boyunca değişime uğrayabileceğini de göstermektedir (Al Qaisy & Thawabieh, 2017:12).

2. KİŞİLİĞİN BELİRLENMESİNDE KULLANILAN BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK KURAMI

Beş faktör kişilik kuramı (BFKK), çağımızda bireylerin sergiledikleri bireysel değişikliklerin evrendeki diğer dillerde kullanılan kelimeler şeklinde belirtilebileceği ve bu kelimelere dayanarak insanların kişilik durumunu belirleyecek bir sınıflandırmanın olabileceği düşüncesini belirtmektedir (İçerli & Arsu, 2019:23). BFKK neticesinde kişilik özelliklerinin belirli alt kategoriler itibarıyla sınıflandıran ve kişiliğin belirlenmesinde kullanılan ölçeklerden olan 1985 yılında McCrae Robert R. ve Costa Paul T.’un ortaya koyduğu beş faktör kişilik ölçeği (BFKÖ) önemlidir. BFKÖ, kişiliğin belirlenmesinde, fazla sayıda çalışmayla desteklenmiş, geçerliliği ve güvenilirliği yüksek bir ölçektir (Yelboğa, 2006; İnanç & Yerlikaya, 2012:241; Bitlisli vd., 2013).

BFKÖ, kişiliğin beş temel alt boyuttan oluştuğunu ve kişilik özelliklerini dışadönüklük, sorumluluk, geçimlilik, duygusal dengesizlik ve açıklık olarak beş alt boyut kapsamında ölçebilmektedir (Kaplan, 2020:133-134; Bacanlı, vd., 2009; Uysal & Pohlmeier, 2010:4). Bu çerçevede aşağıda beş faktör kişilik özelliklerinin alt boyutlarına kısaca değinilmiştir.

2.1. Beş Faktör Kişilik Kuramının Alt Boyutları

Dışadönüklük alt boyutunda yüksek puan alan kişilerin özellikleri arasında; girişimci, etkin, hevesli, girişken, dışa dönük, heyecanlı, iyimser, sıcakkanlı, konuşkan, sosyal, olumlu duygulara sahip ve heyecan arama sayılabilmektedir. Dışa dönüklük özelliği düşük olan kişiler ise içine kapanık, sessiz,

sakin, yalnız kalmayı tercih eden özelliklerini sergilemektedirler (Rammstedt & Oliver, 2007:208; Somer, vd., 2002; Costa vd., 1991:890-293; O’Brein & De Longis, 1996:777; Demirci vd., 2015:27). Dışadönük kişilik özelliklerine sahip olan kişiler, başlarına gelen herhangi bir durumu, içe dönük kişilere kıyasla daha düşük riskli görme özelliğini göstermektedirler (Giluk & Postlethwaite, 2015; Yavuz vd., 2018:460).

Sorumluluk alt boyutu ise bir işin gerekli dikkat ve özen gösterilerek tamamlanması, verimli çalışmayı, kararlılığı, sorunların üstesinden gelebilmek için herşeye karşı hazırlıklı olmayı, işlerle alakalı risk almadan önce tutarlı olmayı ve düşünmeyi belirtmektedir. Sorumluluk özelliği bulunan kişiler davranışlarını kontrol edebilme, titiz ve düzenli olabilme, sorumluluk alma bilincine sahip olma, amaçlarına ulaşabilme noktasında üretken olan kişilerdir. Diğer yandan sorumluluk düzeyi yüksek kişilik özelliği gösterenlerin, iş doyumunu ve motivasyonlarının da yükseldiği belirtilmektedir (Horzum vd., 2017:400). Sorumluluk alt boyutunda yüksek puan alan kişiler, öz disiplini yüksek, güvenilir, iradeli, güçlü ve başarı odaklı. Yine devamında bu kişiler donanımlı, başarıya azmi yüksek, müzakere edebilen kişiliklere sahip, hırslı ve hedefe odaklanan, işlerinde titiz, düzenli ve daima disiplinli kişilerdir. Diğer taraftan dağınık, dikkatsiz, unutkan, vurdumduymazlık, tembel özellikleri olan kişilerin puanları genelde düşük olmaktadır (Costa vd. 1991:888, 893; Costa & McCrae, 1995; İçerli & Arsu, 2019:24).

Geçimlilik alt boyutu ise yardımsever, anlayışlı, nazik, dost canlısı, ince düşünen, saaygılı, hassas, inanılır, farklı insanlarla uzlaşabilme ve anlaşabilme gibi özelliklere sahip olmaktadır. Bu alt boyutta; uyumlu, anlayışlı, hassas, alçakgönüllü, güvenilir, merhametli, başka insanların halinden anlayan, fedakar gibi kişilik özelliği barındıran kişiler, geçimli kişiler olarak görülürken (Costa vd. 1991:888, 893; Bono vd., 2002:318; Demirci vd., 2015:27; Develioğlu & Tekin, 2013:18) iş birliğine kapalı, kavgacı, diğer bireylere karşı güvensiz, sinirli, soğuk, uyumsuz, kaba, kötümser, uyumsuz, uzlaşmacı olmayan, sinirli, merhametsiz, çıkarıcı kişilik özelliğine sahip olanlar geçimsiz kişiler olarak görülmektedir (Tatlıhoğlu, 2014:948).

Duygusal dengesizlik, duyguların olumlu ve olumsuz yönelimlerinin belirmesi şeklinde ifade edilebilmektedir. Endişeli, kolay üzülen, kırılğan, kaygılı, kızgın, çabuk sinirlenen, tedirgin, sabırsız, gergin, depresyonda olan ve düşmanca duygular besleme (Costa vd., 1991:893) özellikleri bulunan kişilerin duygusal denge puanı düşük çıkmakta, sakin, rahat, duygusal olarak kararlı özellikler gösteren kendine güvenen, sıkıntılı anlarda sakinliğini koruyabilen, çabuksinirlenmeyen, özgüveni yüksek ve pozitif duygular barındıran kişilerin, duygusal denge puanı yüksek çıkmaktadır (Koçoğlu, 2014:111).

Açıklık, yeniliklere, yenilikçi fikirlere ve deneyimlere açık (Yavuz vd., 2018:461), değişikliği seven, yaratıcılık, değişime açık olma, estetik özellikleri yüksek, hayal kuran, hayal gücü yüksek, meraklı, maceracı kişilik özellikleri bulunduran bireylerin açıklık puanı yüksek çıkmakta ve açık bireyler olarak ifade edilmektedirler. Geleneksel, değişime direnen, kuralcı, otoriteye bağlı, üretkenliğe kapalı olan, var olanı koruma çabasında olan, tutucu, değişime kapalı kişilerin bu alt boyutta puanı düşük çıkmakta ve belirtilen özellikleri gösteren kişiler deneyime kapalı kişiler olarak görülmektedirler (Parlak & Sazkaya, 2018:53; Gosling vd. 2003:525; Costa vd., 1991:893; İnanç & Yerlikaya, 2018:288, Bahar & Kağan, 2018:678).

3. İŞ BULMA KAYGISI

3.1. Kaygı

TDK sözlüğünde kaygı kavramı “üzüntü, endişe duyulan düşünce, gam, tasa, genellikle kötü bir şey olacağı düşünülmesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2023).

Bir diğer tanımlamayla kaygı kavramı, bireyin hayatında yaşadığı olaylar neticesinde edinilen deneyimlerin kişide yarattığı tehlike veya tehlikeden korkma durumunun ya da beklentisinin yarattığı psikolojik davranış travması şeklinde ifade edilmektedir (Çoban & Karaman, 2013:79). Başka bir tanımlamayla kaygı, kişinin hayatında başarısız olmasına sebebiyet veren, geleceğe yönelik endişe duyulmasına yol açan, kişinin yaşadığı güvensizlik sonucunda gösterdiği davranışlar, geleceğe yönelik belirsizlik, kötümserlik, umutsuzluk, karışık ruh hali duygularının yaşanmasıdır (Deveci, vd., 2012; Çevik & Öneren, 2019:3).

İnsanların kaygı yaşamaları farklı nedenlerden kaynaklanmakla birlikte onların hayatlarını derinden etkilemekte ve sonucunda ise bir takım davranış bozukluklarının görülmesine yol açabilmektedir. Kaygı neticesinde görülen davranış bozuklukları arasında; gerginlik hali, kalp çarpıntısı, terleme, dikkat dağınıklığı, sürekli düşünceli olma hali, üzüntü, çabuk sinirlenme, tedirginlik, panik olma sayılabilmektedir. İnsanlar arasında kaygı düzeyinin hissedilmesi birbirinden farklı olmakla beraber bazı kişiler kaygıyı daha çok hissederken bazı kişilerde daha düşük kalabilmektedir. Kaygı derecesi yükseldiği durumlarda farklı sorunlar yaratabilmektedir (Cüceloğlu, 2017:441).

Kaygı, bireyden bireye farklılık göstermekle birlikte, bazı insanlarda zaman içerisinde devam eden stres sonucu ortaya çıkabilmektedir. Günlük yaşantıda kaygının, ruhsal yönden farklı şekilde etkileri olmakta kişileri etkilemekte ve insan hayatı üzerinde uyumsuzluğun yaşanmasına yol açabilmektedir (Deveci, vd., 2012; Çevik & Öneren, 2019:3). Sürekli düşünceli olma, durgunluk, geleceğe yönelik umutsuzluk, endişe, panik gibi durumlar kaygılı olan kişilerde görülebilen özelliklerden bazılarıdır. Kaygılı olma hali farklı insanlarda farklı biçimlerde kendini göstermekle beraber kaygının yüksek düzeylerde hissedilmesinin olumsuz etkileri daha fazla yaşanmaktadır. Kaygının derin hissedildiği kesimlerden birisi üniversite öğrencileridir. Üniversite öğrencilerinin yaşadığı kaygı farklı şekillerde kendini gösterebilir ancak geleceğe yönelik özellikle de çalışma hayatında iş bulmaya yönelik kaygıları, öğrencileri etkilemektedir. Bu bağlamda aşağıda üniversite öğrencilerinin iş bulmaya yönelik kaygısı üzerinde durulacaktır.

3.2. Üniversite Öğrencilerinde İş Bulma Kaygısı

Öğrencilerin yaşamlarında en önemli dönemlerden birisi üniversite dönemidir (Çakmak & Hevedanlı, 2005:115). Öğrencilerin eğitimi devam ederken farklı kaygılar yaşayabilmektedirler. Hiç şüphesiz ki bu kaygılardan birisi mezun olduktan sonra iş bulma kaygısıdır. Üniversite eğitimi, kişinin okuduğu bölüm itibarıyla gerekli bilgileri edinerek ileriki yaşamına veya çalışma hayatına kişileri hazırlamaktadır. Üniversite mezunlarının öncelikli hedefleri arasında kamu ya da özel sektörde kendilerine uygun iş bulma ve çalışma gelmektedir. Türkiye’de üniversite mezunu sayısının zaman içerisinde artması karşısında yeni istihdam alanlarının da aynı oranda artmaması sonucu, eğitilmiş bir kesim iş bulma konusunda kaygı yaşayacaklarını düşünmektedirler (Dağlar, 2021:7640; Özçelik Kaynak & Öztuna, 2020:954).

Gençlerin, iş bulmaya yönelik kaygıları yalnızca mezun olduktan sonra değil eğitim hayatları devam ederken başlamaktadır ve eğitimleri devam ederken de birçok faktör öğrencilerin yaşadığı kaygıyı artırmaktadır (Özçelik Kaynak & Öztuna, 2020:954; Dursun & Aytaç, 2009:73-74). Üniversite eğitimi yaşadığı şehirden uzakta tamamlama, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyinin yetersiz kalabilmesi, sosyal, arkadaşlık ilişkileri, kalacak yer sorunu gibi faktörler öğrencilerin yaşadıkları kaygılar üzerinde etkili olmaktadır (Dursun & Aytaç 2009:73-74). Üniversite öğrencileri arasındaki en önemli kaygı ise geleceklerini ve hayatlarını şekillendirme noktasında önemli bir konumda bulunan istedikleri işte çalışmak istemeleri ve neticesinde iş bulmaya yönelik taşıdıkları kaygıdır. Buna ek olarak mezun olduktan sonra işgücü piyasasında iş arayıp bulamayan gençlerde mezuniyet sonrasında da kaygı devam etmektedir (Dağlar, 2021:7640; Dursun & Aytaç 2009:83).

Gençlerde işsizlik oranının yüksek olması özellikle de eğitilmiş genç işsizlik oranlarının yükselme eğiliminde seyretmesi, gençleri kaygı yaşamalarına sebebiyet veren faktörlerden birisidir (Taşgın, vd., 2017:553). Ayrıca istihdam imkanları daralan bölümlerde okuyan öğrenciler arasında iş bulma kaygısının daha yüksek düzeylerde seyrettiği de belirtilmektedir (Korkmazer, 2020:141; Akgün vd., 2007:285; Barlas vd., 2019:381). İş bulma kaygı düzeyinin artmasını sağlayan diğer nedenler arasında; üniversitelerin sayı olarak artması, işe girme noktasında niteliğin ve kendini geliştirmenin önemli olduğu konusunun belirginleşmesi, işgücü piyasasının aradığı özelliklerin kişilerde bulunması gösterilmektedir (Dursun & Aytaç 2009:83).

Hem eğitimi devam eden gençlerin hem de üniversite mezunu gençlerin iş bulmaya yönelik kaygı yaşamaları onların ruhsal birtakım sıkıntılar yaşamalarına da yol açmaktadır (Taşgın, vd., 2017:554). İş bulma kaygısı taşıyan gençlerde umutsuzluk, endişe, mutsuz olma hali, geleceğe duyulan belirsizlik, gerginlik gibi sıkıntılar yaşayabilmektedir (Dağlar, 2021:7642). İşsiz olan kişiler çalışanlara kıyasla daha düşük psikolojik refah seviyesine sahiptirler (El Keshky, 2020:300).

Zaman içerisinde, üniversite öğrencilerinin, iş bulmaya yönelik kaygıları çoğalmakta, küresel işgücü piyasasındaki rekabetle beraber üniversiteli işsiz ya da eğitilmiş işsiz kavramları literatürde yer bulmaktadır (Eş & Durak, 2018:117). Gerçekleştirilen çalışmalarda üniversitenin ilk yıllarında öğrenciler arasında daha çok üniversite hayatına uyum, parasal konular, barınılacak yer konusunda kaygı yaşandığı belirtilirken üniversite son sınıf öğrencilerinde ise daha çok iş imkânı yani iş bulmaya yönelik endişe taşımaktadırlar (Koç & Polat, 2006: 3; Korkmazer, 2020:141; Barlas, vd., 2019:386).

Özetle üniversitelerin farklı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, yukarıda anlatılan farklı sebepler dolayısıyla iş bulmaya yönelik kaygı düzeyleri günden güne çoğalmaktadır (Eş & Durak, 2018:116; Demirci, 2020:171). Özellikle üniversite son sınıfta okuyan öğrenciler, mezun olduktan sonra ne yapacakları konusunda ve iş bulma noktasında kaygı yaşamaktadırlar (Ceviz vd., 2020:312). Özetle üniversite öğrencileri, işsizlikle yüzleşmeye bağlı olarak gelecek kaygısı ve stresi yaşamaktadırlar (Ateş, 2019: 166).

4. LİTERATÜR ÇALIŞMALARI

Bu başlık altında iş bulma kaygısına yönelik üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalara yer verilecektir. Literatüre bakıldığında özellikle de üniversite son sınıf öğrencilerin iş bulma noktasında kaygı yaşadıkları, yaşadıkları kaygıyı etkileyen çeşitli etkenlerin bulunduğu görülmektedir.

Dursun & Aytacı'nın (2009), farklı fakülte ve meslek yüksekokullarında 315 üniversite son sınıf öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmanın sonucunda, iş bulma ümidi ve iş önceliği durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kııcı (2010), yayınladığı bir çalışmada üniversite öğrencilerinin iş bulma konusundaki endişelerini ve bunun diğer psikolojik faktörlerle ilişkisini incelemiştir. Son sınıfta okuyan 280 öğrencinin katıldığı çalışmanın anket sonuçlarına göre, kaygı ve işsizlik kaygısı düzeyleri depresyon düzeyleriyle birlikte yükselmektedir.

Üstün vd. (2014) tarafından yapılan çalışma, Amasya Üniversitesi bünyesinde bulunan fakülte ve yüksekokullarda 688 son sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin iş bulmaya yönelik umutsuzluk düzeyleri, öğrenim gördükleri fakülte ve yüksekokuluna göre değiştiği gözlenmiştir.

Tekin Tayfun & Korkmaz'ın (2016) çalışması, Süleyman Demirel Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde okuyan üniversite son sınıf 441 öğrenciyle yaptıkları çalışma neticesinde üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Çevik (2019) tarafından, Hitit Üniversitesi Osmaniye Ömer Derindere Meslek Yüksekokulu öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin kaygı düzeyleri ve söz konusu duruma etki eden faktörler araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin, değişken durumlara göre sürekli kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı, öğrencilerin okudukları bölüm itibarıyla ise farklı düzeylerde kaygı yaşadıkları sonucu ortaya konulmuştur.

Barlas ve diğerlerinin (2019), Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İİBF son sınıfta eğitim gören 316 öğrenciyle gerçekleştirilen çalışmaya göre öğrencilerin, iş bulmaya yönelik kaygılarının cinsiyete, ailenin maddi durumuna ve yaşanan yere göre değiştiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Küçük ve diğerlerinin (2019) tarafından Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıfta okuyan 230 öğrenciye yapılan çalışma sonucuna göre program seçim kararını kendisi vermiş, 24 yaş ve üzerinde olan, iş arama süresinin 6 ayda kısa olacağını ifade eden öğrencilerin toplam umutsuzluk düzeyleri düşük bulunmuştur.

Aljumili (2020) tarafından Musul Üniversitesi'nde 564 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada her iki cinsiyette de (kadın-erkek) işsizlik kaygısının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Davras (2020) tarafından öğrencilerin işsizlik kaygısını belirlemek amacıyla Süleyman Demirel Üniversitesi Aşçılık, Turizm ve Otel İşletmeciliği programında son sınıfta okuyan 593 öğrenciyle bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda benlik saygısı ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğrenciler arasında düşük benlik ile yüksek benlik saygısına sahipler arasında

anamlı bir fark olduğu ve düşük benlik duygusu olan öğrencilerin daha yüksek bir benlik duygusuna sahip öğrencilerden daha fazla oranda yüksek işsizlik kaygısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Demirci (2020) tarafından üniversite öğrencilerinin, iş bulma kaygısının okula bağlılığa olan etkisinin araştırıldığı çalışma 116 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır ve çalışmanın sonucunda, iş bulma kaygısının okula bağlılığa olumsuz olarak etkilediğini ortaya koymaktadır.

Korkmazer (2020) çalışmasında, sağlık alanında üniversite okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısı ele alınmış, Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde okuyan 335 öğrenci ile yapılan anket sonucunda öğrencilerin işsizlik kaygısı yaşadıkları ve işsizlik kaygısının oluşmasında, cinsiyet ve medeni durum bakımından ilişki söz konusu değilken eğitim gördükleri program ve not ortalamaları bakımından anlamlı ilişki bulunmuştur.

Özcelik Kaynak & Öztuna (2020) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin, işsizlik kaygısı ve umutsuzluğunun incelendiği araştırma 213 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda işsizlik kaygısı ile bölümü isteyerek okuma arasında ilişki tespit edilmiştir. Bölümü istemeyerek okuyan öğrencilerde işsizlik kaygısının da daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Surat & Ceran (2020) tarafından, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan 139 son sınıf öğrencileriyle yapılan çalışma sonucunda birtakım faktörlere göre işsizlik kaygı düzeylerinin de farklılaştığı görülmüştür. Öğrencilerin bölümü isteyerek okumaları, demografik özellikleri, cinsiyetleri, mezuniyet ortalamalarına göre işsizlik kaygısı yaşayabilmektedirler.

Dağlar'ın (2021), Çankırı Karatekin Üniversitesi'nden mezun olmuş, iş aradığını ve işsiz olduğunu belirten 1261 kişi ile yaptığı araştırmanın sonucunda; üniversite mezunları arasında iş arama sürelerine göre iş bulma kaygılarının da değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Dışadönük ve açık kişilik özelliklerine sahip olan öğrencilerin işsizlik kaygısını daha düşük düzeylerde yaşarken geçimlilik, sorumluluk ve duygusal denge kişilik özelliklerini barındıran öğrencilerin, işsizlik kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yalçın (2022) tarafından Selçuk Üniversitesi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören 732 son sınıf öğrencisi ile yapılan çalışma sonucunda erkek öğrencilerin işsizlik kaygısının kız öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Dönmez Kara & Karaaslan'ın (2022), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde okuyan Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 111 lisans öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda Covid-19 pandemisinin, öğrencilerin iş bulmaya yönelik kaygılarını yükselttiği ve işsizlik olgusunun araştırmaya katılanların düşüncesinde olumsuz çağrışımlar yaptığı çalışmanın bulguları çerçevesinde ifade edilmiştir.

Abdel-Al Ibrahim ve diğerleri (2022), 120 lisansüstü öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada Covid-19 sürecinde öğrencilerin daha fazla kaygı duydukları ve ayrıca çalışmayan öğrencilerin çalışan öğrencilere göre Covid-19 salgını sırasında çok daha fazla oranda kaygı yaşadığını göstermiştir.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu kısmında yöntem, amaç, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve araştırma kapsamında elde edilen verilerin analiz yöntemlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu çalışmada yöntem olarak nicel yöntem tercih edilmiştir. Bu kapsamda farklı bölümlerde önlisans eğitimi devam eden öğrencilerin kişilik özelliklerinin iş bulma kaygısı üzerinde etkisini incelemek amacıyla gerekli olan veriler anket tekniğiyle toplanmıştır.

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; önlisans öğrencilerinin sahip oldukları farklı kişilik özelliklerinin iş bulma kaygıları üzerine etkisinin incelenmesidir. Bu çalışmanın önlisans öğrencileri özelinde beş faktör kişilik özelliklerinin iş bulma kaygısı üzerindeki ilişkinin ortaya konması ve farklı kişilik özelliklerine sahip olan öğrencilerin iş bulma kaygısı yaşayıp yaşamadıklarının ve bunların sonuçlarının irdelenmesi

açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada örneklem olarak diğer çalışmalardan farklı olarak hem önlisans okuyan hem de nispeten genç yaşta olan öğrenciler seçilmiştir.

5.2. Veri Toplama Tekniği ve Ölçekler

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket tekniği tercih edilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde demografik bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde “Beş faktör kişilik özelliklerine” ait 44 ifadeden oluşan ölçek (5’li likert) yer almaktadır. Son bölümde ise “İş bulma kaygısına” ait 16 ifadeden oluşan ölçek (5’li likert) yer almaktadır. Bu kapsamda ölçeklere ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında ilk olarak “Beş faktör kişilik özellikleri” ölçeğine yer verilmiştir. Bu çalışmada kullanılan ölçeğin orijinali John ve Srivastava (1999) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, Alkan (2007) tarafından Türkçe’ye “Beş Faktör Kişilik Envanteri (BFKE)” adıyla uyarlanmış ve Gümüş (2009) tarafından doktora tezinde kullanılmıştır. Bu çalışmada da ölçek ifadeleri, Gümüş’ün (2009) kullandığı şekliyle ele alınmıştır. Ölçek 44 ifade ve beş alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar sırasıyla; “Duygusal Dengesizlik”, “Dışadönüklük”, “Geçimlilik”, “Sorumluluk” ve “Açıklık”tır. Ölçek orijinal haliyle kullanılmıştır.

Diğer bir ölçek olan “İş bulma kaygısı” ölçeğini ise Eş ve Durak (2018) yüksek lisans tez çalışmasında geliştirmişlerdir. Ölçek, 16 ifade ve dört alt boyuta sahiptir. Alt boyutlar sırasıyla; “Çaresizlik”, “İstihdam Azlığı”, “Deneyimsizlik” ve “Kişisel Yeterlilik”tir. Ölçek orijinal haliyle kullanılmıştır.

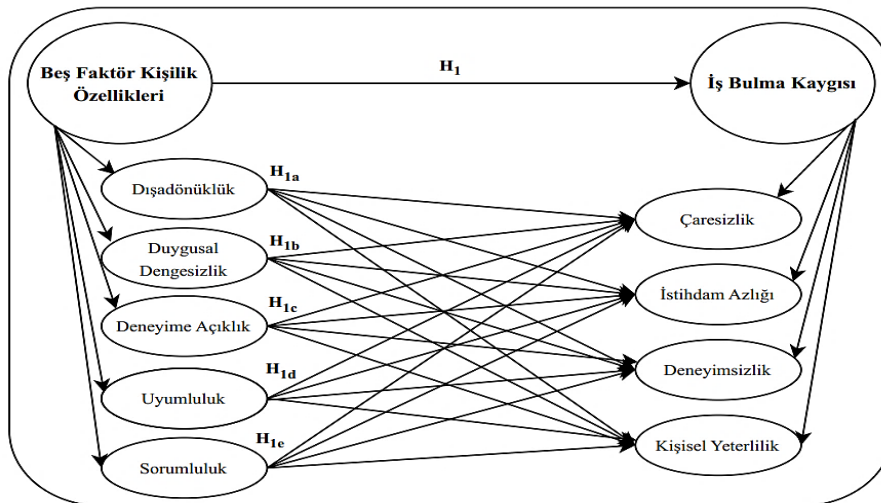
5.3. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Kemal Akman Meslek Yüksekokulu’nun farklı programlarında okuyan toplam 643 önlisans öğrencisi oluşturmaktadır. 643 kişi içerisinde toplamda 246 kişi bu çalışmaya katılmış ve ankete cevap vermiştir. Literatürde Krejcie & Morgan (1970) ortalama 650 kişilik bir evren için 242 örneklemin yeterli olacağını belirtmişlerdir. Bu kapsamda çalışmaya katılan 246 kişilik örneklemin temsil düzeyinin yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın etik izni, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’nun 12.05.2023 tarih ve 2023/230 karar no’lu kararıyla alınmıştır. Bu aşamadan sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir.

5.4. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen literatür çalışması doğrultusunda aşağıdaki Şekil 1’deki model ve hipotezler geliştirilmiştir. Araştırmanın modeli doğrultusunda “Beş faktör kişilik özellikleri” bağımsız değişken, “İş bulma kaygısı” ise bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezler H1 ana hipotez olmak üzere alt hipotezlerden oluşmaktadır. Bu kapsamda oluşturulan hipotezlere aşağıda yer verilmiştir:

H1: Beş faktör kişilik özellikleri, iş bulma kaygısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1a1: Dışadönüklük, çaresizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1a2: Dışadönüklük, istihdam azlığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1a3: Dışadönüklük, deneyimsizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1a4: Dışadönüklük, kişisel yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1b1: Duygusal dengesizlik, çaresizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1b2: Duygusal dengesizlik, istihdam azlığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1b3: Duygusal dengesizlik, deneyimsizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1b4: Duygusal dengesizlik, kişisel yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1c1: Açıklık, çaresizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1c2: Açıklık, istihdam azlığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1c3: Açıklık, deneyimsizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1c4: Açıklık, kişisel yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1d1: Geçimlilik, çaresizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1d2: Geçimlilik, istihdam azlığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1d3: Geçimlilik, deneyimsizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1d4: Geçimlilik, kişisel yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1e1: Sorumluluk, çaresizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1e2: Sorumluluk, istihdam azlığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1e3: Sorumluluk, deneyimsizlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

H1e4: Sorumluluk, kişisel yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

6. BULGULAR

6.1. Demografik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilere ait demografik bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir. Bu kapsamda yer verilen demografik değişkenler; cinsiyet, sınıf, bölüm, daha önce bir işte çalışıp çalışmadığı ve toplam iş deneyimidir.

Tablo 1. Demografik Değişkenler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek öğrenci	114	46,3
	Kız öğrenci	132	53,7
Sınıf	1. Sınıf	108	44,0
	2. Sınıf	138	56,0
Bölümünüz	Bilgisayar Teknolojileri Bölümü	32	13,0
	Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü	10	4,1
	Elektrik ve Enerji Bölümü	13	5,3
	Elektronik ve Otomasyon Bölümü	20	8,1
	Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü	61	24,8

	İnşaat Bölümü	26	10,6
	Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü	10	4,1
	Muhasebe ve Vergi Bölümü	45	18,3
	Yönetim ve Organizasyon Bölümü	29	11,8
Daha önce ya da şu anda herhangi bir işte çalıştınız mı?	Evet	165	67,1
	Hayır	81	32,9
Toplam iş deneyiminiz	0-1 Yıl	73	44,2
	2-5 Yıl	69	41,8
	6 yıl ve üstü	23	14,0
TOPLAM		246	100,0

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan 246 öğrenciden 114'ü (%46,3) erkek öğrenci, 132'si (%53,7) kız öğrencidir. Sınıf olarak bakıldığında 108 öğrenci (%44,0) 1. sınıf öğrencisi, 138 öğrenci (%56,0) ise 2. sınıf öğrencisidir. Bölüm olarak en fazla katılım Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü'nden 61 öğrenci (%24,8) ile sağlanmıştır. En az katılım ise Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü ile Makine ve Metal Teknolojileri Bölümü 10 öğrenci (%4,1) ile sağlanmıştır. Daha önce iş deneyimi olan öğrenci sayısı 165 kişidir. Bunlardan iş deneyimi 0-1 yıl olan 73 öğrenci (%44,2), 2-5 yıl olan 69 öğrenci (%41,8) ve 6 yıl ve üstü ise 23 öğrenci (%14,0) vardır.

Tablo 2. Değişkenlere Ait Betimleyici İstatistikler

Boyutlar ve Altboyutlar (n=246)	Ortalama	Standart Sapma	Soru Sayısı	Güvenirlilik Katsayısı	Ölçüm Türü	Skewness	Kurtosis
Beş Faktör Kişilik Özellikleri (BFKÖ)	3,7299	0,53984	40	0,925	5'li likert	-0,072	-0,805
Dışadönüklük	3,4243	0,88001	8	0,866	5'li likert	-0,266	-0,567
Geçimlilik	3,8270	0,63812	9	0,791	5'li likert	-0,662	0,736
Sorumluluk	4,0081	0,53362	8	0,730	5'li likert	-0,229	-0,687
Duygusal Dengesizlik	3,7148	0,68134	6	0,730	5'li likert	-0,531	-0,223
Açıklık	3,6671	0,78795	9	0,886	5'li likert	-0,130	-0,852
İş Bulma Kaygısı (İBK)	3,6518	0,75264	15	0,889	5'li likert	-0,535	-0,582
Çaresizlik	3,8242	0,95369	4	0,812	5'li likert	-0,738	-0,065
İstihdam Azlığı	3,9301	0,95908	5	0,892	5'li likert	-0,767	-0,209
Deneyimsizlik	3,5854	1,06806	3	0,881	5'li likert	-0,641	-0,512
Kişisel Yeterlilik	3,0244	1,17662	3	0,870	5'li likert	-0,185	-1,210

Tablo 2'ye göre tüm boyutların ve alt boyutların betimleyici istatistiklerine yer verilmiştir. Öğrencilerin beş faktör kişilik özellikleri olarak en fazla öne çıkan alt boyut "sorumluluk" alt boyutu; en az öne çıkan alt boyut ise "dışadönüklük" alt boyutudur. Yani öğrenciler kendilerini sorumlu bir birey olarak görmektedirler. Buna karşın öğrenciler kendilerini en az dışadönük olarak görerek daha çok içine kapanık bireyler olarak tanımlamaktadırlar. İş bulma kaygısı olarak en fazla öne çıkan alt boyut "istihdam azlığı"; en az öne çıkan alt boyut ise "kişisel yeterlilik" alt boyutudur. Bu kapsamda öğrencilerin kaygı duyduğu en önemli boyut piyasada (kamu+özel) istihdam olanağının az olması olarak görülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik analizlerine göre "Beş Faktör Kişilik Özellikleri" boyutunda sorumluluk alt boyutundan bir madde, duygusal dengesizlik alt boyutundan iki madde, açıklık alt boyutundan bir madde çıkartılmıştır. "İş Bulma Kaygısı" boyutundan ise çaresizlik alt boyutundan bir madde çıkartılmıştır. Analizlere bu şekilde devam edilmiştir.

6.2. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi

Araştırma kapsamında değişkenler arasındaki korelasyon analizine yer verilmiştir. Korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkinin gücünü gösteren bir analiz türüdür. Bu kapsamda sonuçlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
BFKÖ¹	1										
İBK²	-0,165**	1									
DışDön³	0,811**	-0,179**	1								
Geçim⁴	0,715**	0,007	0,418**	1							
Sorum⁵	0,784**	-0,130*	0,522**	0,516**	1						
DuyDen⁶	0,603**	-0,291**	0,386**	0,283**	0,447**	1					
Açıklık⁷	0,841**	-0,084	0,601**	0,480**	0,592**	0,379**	1				
Çaresiz⁸	-0,052	0,862**	-0,089	0,043	-0,026	-0,197**	0,026	1			
İstAzlığ⁹	-0,034	0,869**	-0,069	0,086	0,009	-0,174**	-0,008	0,786**	1		
Deneyimsiz¹⁰	-0,090	0,748**	-0,121	0,061	-0,131*	-0,230**	0,007	0,547**	0,571**	1	
KişYet¹¹	-0,344**	0,407**	-0,273**	-0,196**	-0,282**	-0,272**	-0,292**	0,111	0,053	0,120	1

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

BFKÖ: Beş Faktör Kişilik Özellikleri, **İBK:** İş Bulma Kaygısı, **DışDön:** Dışadönüklük, **Geçim:** Geçimlilik, **Sorum:** Sorumluluk, **DuyDen:** Duygusal Dengesizlik, **Açıklık:** Açıklık, **Çaresiz:** Çaresizlik, **İstAzlığ:** İstihdam Azlığı, **Deneyimsiz:** Deneyimsizlik, **KişYet:** Kişisel Yeterlilik.

Tablo 3'teki sonuçlara göre beş faktör kişilik özellikleri ile iş bulma kaygısı özellikleri arasında (-,165, p<0,01) negatif ve anlamlı bir ilişki vardır. Beş faktör kişilik özellikleri boyutu ile iş bulma kaygısı alt boyutlarında sadece kişisel yeterlilik alt boyutu arasında (-0,344, p<0,01) negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer alt boyutlarla bir ilişki bulunamamıştır. İş bulma kaygısı boyutu ile dışadönüklük alt boyutu arasında (-0,179, p<0,01), sorumluluk alt boyutu arasında (-0,130, p<0,05), duygusal dengesizlik alt boyutu arasında (-0,291, p<0,01) negatif ve anlamlı ilişkiler vardır. Geçimlilik ve açıklık alt boyutlarıyla bir ilişki bulunamamıştır.

6.3. Değişkenlere Göre Fark Testleri

T-testi iki farklı değişken arasındaki farklılıklara bakmak için gerçekleştirilen bir analizdir. Bu kapsamda aşağıdaki Tablo 4'te katılımcı öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre farklılıkları ölçmek için t-testleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca katılımcıların sınıflarına ve daha önce bir işte çalışıp çalışmadıklarına göre de t-testleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	Ortalama	SS.	t	p
BFKÖ	Erkek öğrenci	3,73	0,555	-0,113	0,910
	Kız öğrenci	3,73	0,528		
İBK	Erkek öğrenci	3,53	0,778	-2,312	0,022
	Kız öğrenci	3,75	0,717		
Dışadönüklük	Erkek öğrenci	3,46	0,919	0,542	0,589
	Kız öğrenci	3,40	0,847		
Geçimlilik	Erkek öğrenci	3,76	0,622	-1,624	0,106
	Kız öğrenci	3,89	0,648		
Sorumluluk	Erkek öğrenci	3,98	0,528	-0,762	0,447
	Kız öğrenci	4,03	0,539		
Duygusal Dengesizlik	Erkek öğrenci	3,79	0,628	1,683	0,094

	Kız öğrenci	3,65	0,720		
Açıklık	Erkek öğrenci	3,66	0,779	-0,080	0,936
	Kız öğrenci	3,67	0,799		
Çaresizlik	Erkek öğrenci	3,72	1,006	-1,608	0,109
	Kız öğrenci	3,91	0,900		
İstihdam Azlığı	Erkek öğrenci	3,82	1,017	-1,595	0,112
	Kız öğrenci	4,02	0,900		
Deneyimsizlik	Erkek öğrenci	3,48	1,116	-1,448	0,149
	Kız öğrenci	3,68	1,021		
Kişisel Yeterlilik	Erkek öğrenci	2,85	1,223	-2,152	0,032
	Kız öğrenci	3,17	1,118		

Yapılan t-test analizi sonucunda cinsiyet değişkenine göre iş bulma kaygısı boyutunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla iş bulma kaygısı duydukları ($t=-2,312$, $p<0,05$) tespit edilmiştir. Diğer yandan kişisel yeterlilik alt boyutunda ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha fazla kişisel yeterliliğe sahip oldukları görülmektedir ($t=-2,125$, $p<0,05$). Bu iki değişkende anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Diğer boyut ya da alt boyutlarda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Bunların yanında sınıflara göre yapılan t-testi sonuçlarında sadece açıklık alt boyutunda (1. sınıf ortalama: 3,5535 ve 2. Sınıf ortalama: 3,7543, $p=0,047$, $p<0,05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Daha önce bir işte çalışıp çalışmama durumuna göre beş faktör kişilik özellikleri boyutunda ($p=0,028$, $p<0,05$), dışadönüklük alt boyutunda ($p=0,002$, $p<0,05$) ve açıklık alt boyutlarında ($p=0,010$, $p<0,05$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Özellikle öğrencilerin daha önce bir iş deneyimi varsa iş bulma kaygısının daha az olduğu görülmektedir.

6.4. ANOVA Analizi

ANOVA analizi, ikiden fazla bağımsız grup arasındaki ortalamaları ölçen ve istatistiksel olarak bir anlamlılık var mı yok mu bakılan bir analiz türüdür. Bu kapsamda daha önce bir işte çalışanların yılları (0-1 yıl, 2-5 yıl, 6 yıl ve üstü) bağımsız değişken olarak ele alınmış ve bu kapsamda ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. ANOVA Çoklu Karşılaştırmalar (Post Hoc Analizi)

Değişkenler	Gruplar	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	Std. Hata	p	Anlamlı Farklılık Durumu	
BFKÖ	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,02415	0,08751	0,959	-----
		6 Yıl ve Üstü	-0,18911	0,13154	0,324	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	-0,21326	0,13235	0,244	
İBK	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,23945	0,12753	0,149	0-1 Yıl ve 6 Yıl ve Üstü
		6 Yıl ve Üstü	0,48274*	0,19170	0,034	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	0,24329	0,19289	0,419	
Dışadönüklük	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,13252	0,14786	0,643	-----
		6 Yıl ve Üstü	-0,09221	0,22226	0,910	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	-0,22473	0,22364	0,575	
Geçimlilik	0-1 Yıl	2-5 Yıl	-0,04474	0,10551	0,906	-----
		6 Yıl ve Üstü	-0,30609	0,15860	0,134	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	-0,26135	0,15958	0,233	
Sorumluluk	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,11408	0,08826	0,401	-----
		6 Yıl ve Üstü	-0,16164	0,13268	0,444	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	-0,27572	0,13350	0,100	

<i>Duygusal Dengesizlik</i>	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,01118	0,11314	0,995	-----
		6 Yıl ve Üstü	-0,20959	0,17007	0,436	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	-0,22077	0,17112	0,403	
<i>Açıklık</i>	0-1 Yıl	2-5 Yıl	-0,07458	0,12444	0,821	-----
		6 Yıl ve Üstü	-0,16903	0,18706	0,639	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	-0,09444	0,18822	0,871	
<i>Çaresizlik</i>	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,26231	0,15995	0,232	0-1 Yıl ve 6 Yıl ve Üstü
		6 Yıl ve Üstü	0,55017	0,24042	0,049	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	0,28786	0,24192	0,461	
<i>İstihdam Azlığı</i>	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,32007	0,16293	0,124	-----
		6 Yıl ve Üstü	0,36877	0,24490	0,291	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	0,04870	0,24643	0,979	
<i>Deneyimsizlik</i>	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,32007	0,16293	0,124	-----
		6 Yıl ve Üstü	0,05579	0,18863	0,953	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	0,41522	0,28531	0,315	
<i>Kişisel Yeterlilik</i>	0-1 Yıl	2-5 Yıl	0,25829	0,20573	0,423	-----
		6 Yıl ve Üstü	0,59452	0,30925	0,136	
	2-5 Yıl	6 Yıl ve Üstü	0,33623	0,31117	0,528	

*p<0.05 (İlgili farklılık 0.05 anlamlılık düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır.)

Kullanılan Yöntem: Tukey HSD

ANOVA analizi post-hoc analizine göre hangi bağımsız değişkenler arasında ilişki olduğu ortaya çıkartılmıştır. Buna göre iş bulma kaygısı boyutunda 0-1 yıl ile 6 yıl ve üstü arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre 6 yıl ve üstü çalışan öğrencilerde iş bulma kaygısının daha az olduğu söylenebilir. Yine alt boyutlardan çaresizlik alt boyutunda ise yine 0-1 yıl ile 6 yıl ve üstü arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu çerçevede 6 yıl ve üstü çalışan öğrencilerde çaresizlik hissinin daha az olduğu görülmektedir.

6.5. Regresyon Analizi

Regresyon analizi, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için gerçekleştirilen bir analiz türüdür. Bu çalışma kapsamında değişkenler arasındaki regresyon analizine bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	F	R ²	Sig.	β	t	Sig	Tolerance	VIF	
<i>İBK</i>	BFKÖ	6,838	0,027	0,009	-0,230	-2,615	0,009			
	Dışadönüklük				-0,140	-1,567	0,118	0,577	1,734	
	Geçimlilik				0,128	1,133	0,258	0,679	1,474	
	<i>Çaresizlik</i>	Sorumluluk	3,300	0,064	0,007	0,034	0,221	0,825	0,521	1,920
		Duygusal Dengesizlik				-0,326	-3,262	0,001	0,763	1,311
		Açıklık				0,168	1,592	0,113	0,510	1,960
<i>İstihdam Azlığı</i>	Dışadönüklük				-0,093	-1,132	0,259	0,577	1,734	
	Geçimlilik				0,140	1,840	0,067	0,679	1,474	
	Sorumluluk	2,883	0,057	0,015	0,069	0,796	0,427	0,521	1,920	
	Duygusal Dengesizlik				-0,217	-3,019	0,003	0,763	1,311	
	Açıklık				0,022	0,248	0,804	0,510	1,960	

<i>Deneyimsizlik</i>	Dışadönüklük				-0,162	-1,656	0,099	0,577	1,734
	Geçimlilik				0,293	2,353	0,019	0,679	1,474
	Sorumluluk	5,367	0,101	0,000	-0,318	-1,872	0,062	0,521	1,920
	Duygusal Dengesizlik				-0,354	-3,220	0,001	0,763	1,311
	Açıklık				0,247	2,128	0,034	0,510	1,960
<i>Kişisel Yeterlilik</i>	Dışadönüklük				-0,121	-1,144	0,254	0,577	1,734
	Geçimlilik				-0,020	-0,145	0,885	0,679	1,474
	Sorumluluk	7,064	0,128	0,000	-0,200	-1,087	0,278	0,521	1,920
	Duygusal Dengesizlik				-0,253	-2,125	0,035	0,763	1,311
	Açıklık				-0,184	-1,458	0,146	0,510	1,960

Beş faktör kişilik özelliklerinin iş bulma kaygısını ve alt boyutlarını ne derecede etkilediğini bulabilmek için çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkan R^2 (belirleyicilik katsayısı) katsayısına göre iş bulma kaygısını etkileyen bağımsız değişkenler ve katsayıları sırasıyla şöyledir; Kişisel yeterlilik ($R^2= 0,128$), deneyimsizlik ($R^2= 0,101$), istihdam azlığı $R^2= 0,057$) ve çaresizlik $R^2= 0,064$)'tür. Tolerance değerinin 0'dan uzak olması ve VIF değerinin 10'dan küçük olması istenir (Seçer, 2015). Tablo 6'da yer alan değerler istenilen düzeydedir ve bu kapsamda değişkenler arasında çoklu bağlantı sorununun olmadığı görülmektedir.

Tablo 6'daki sonuçlara göre beş faktör kişilik özelliklerinin iş bulma kaygı özelliklerini ($\beta=-,230$, $p<0,01$) negatif bir şekilde etkilediği görülmektedir. Yani kişilik özellikleri ne kadar gelişmiş ise iş bulma kaygısı o oranda azalmaktadır. Bu kapsamda H_1 hipotezi kabul edilmiştir. Çaresizlik alt boyutu üzerindeki tek etkili alt boyut duygusal dengesizlik ($\beta=-,326$, $p<0,01$) alt boyutudur. H_{1b1} hipotezi kabul edilmiştir. Diğer boyutların bir etkisi saptanamamıştır. İstihdam azlığı alt boyutu üzerindeki tek etkili alt boyut yine duygusal dengesizlik ($\beta=-,217$, $p<0,01$) alt boyutudur. Bu kapsamda H_{1b2} hipotezi kabul edilmiştir. Diğer boyutların bir etkisi saptanamamıştır. Deneyimsizlik alt boyutu üzerindeki etkili olan alt boyutlar ise sırasıyla duygusal dengesizlik ($\beta=-,354$, $p<0,01$), açıklık ($\beta=,247$, $p<0,01$) ve geçimlilik ($\beta=,293$, $p<0,01$) alt boyutlarıdır. Bu kapsamda H_{1b3} , H_{1c3} ve H_{1d3} hipotezleri kabul edilmiştir. Diğer boyutların bir etkisi saptanamamıştır. Son olarak kişisel yeterlilik alt boyutu üzerinde etkili olan tek alt boyut yine duygusal dengesizlik ($\beta=-,253$, $p<0,01$) alt boyutudur. Bu kapsamda H_{1b4} hipotezi kabul edilmiştir. Diğer boyutların bir etkisi saptanamamıştır.

SONUÇ

Çalışma istek ve yeterliliğinde olmasına ve iş aramasına rağmen iş bulamama sorunu toplumların önemli sorunları arasında yer almaktadır. Aldıkları eğitimin sonunda çalışma hayatına atılmak isteyen gençlerin iş bulmaya yönelik düşünceleri eğitim hayatının ilk yıllarında başlamaktadır. Aynı zamanda üniversite öğrencileri, maddi ve manevi nedenlerden dolayı eğitim hayatlarında kaygı yaşamaktadırlar. Bu nedenlerden birisi de hiç şüphesiz ki iş bulma düşüncesinin kaygıya dönüşmesidir. İş bulma düşüncesi ve buna yönelik oluşan kaygı gençleri sosyal, toplumsal, psikolojik olarak farklı yönlerden etkilemektedir. Hiç şüphesiz ki kişilik özellikleri de iş bulma kaygısını etkileyebilmektedir. Bu bağlamda sorumluluk, geçimlilik, açıklık, duygusal denge ve dışa dönüklük kişilik özelliklerine sahip olan öğrencilerin kaygı düzeyleri de farklılaşabilmektedir. İş bulmaya yönelik kaygı düşüncesinin öğrencilerin gündeminde bulunması onları psikolojik açıdan yıpratmaktadır.

Öğrencilerin kaygılarını azaltacak önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu sayede kaygı düzeyleri en aza indirilebilir (Turaç ve Bayın Donar, 2017). Bu kapsamda kamu kurumları, başta kamuda dijital dönüşümü sağlamak üzere üniversite öğrencilerine iş bulma noktasında katkılar sağlayarak onlara çeşitli kolaylıklar oluşturabilirler. Ayrıca Endüstri 4.0 ile beraber gelişen dijital dönüşüm süreçlerine öğrencileri adapte etmek için nesnelere interneti (Özsağlam, 2021), yapay zekâ, robotlar gibi dijital teknolojilerde öğrencilere eğitimler vererek bu doğrultuda öğrencilerin kişisel özellikleri geliştirilmeli ve bu sayede iş bulma kaygıları en aza indirilmelidir. Ayrıca hem bireylerin hem de toplumlar ve işletmelerin uyum sağlaması gereken bir kavram olan Toplum 5.0 kavramı ve devamında robotik

kaynakların yönetimi (Şendoğdu, 2021) üniversite öğrencileri için oldukça önemlidir. Bu tür kavramların farkındalığının sağlanması, başta eğitim müfredatı olmak üzere üniversite öğrencilerinin bu tür gelişmelere açık olması ve kendilerini geliştirebilmeleri gerekmektedir.

Beş faktör kişilik özelliklerinin iş bulma kaygısı üzerinde etkilerinin incelendiği çalışma sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır. BFKÖ ile İBK arasında $r=-0,165$ korelasyon ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır. T-testi sonucunda İBK’de ve kişisel yeterlilikte anlamlı farklılıklar bulunmuştur. ANOVA analizinde yine İBK’de ve çaresizlik alt boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Son olarak regresyon analizinde İBK üzerinde BFKÖ’nün ($\beta=-0,230$, $R^2=0,027$, $p<0,05$) anlamlı ve negatif etkisi olduğu bulunmuştur. Ortaya çıkan etkinin açıklama oranı oldukça düşük çıkmıştır. Sonuç olarak önlisans öğrencilerinin sahip oldukları beş faktör kişilik özelliklerine göre çok fazla iş bulma kaygısı yaşamadıkları, yapılan fark testlerinde iş bulma kaygısında anlamlı farklılıkların tespit edildiği, özellikle daha önce bir işte çalışanlarda iş bulma kaygısının daha az olduğu ancak yine de genel olarak öğrencilerin iş bulma kaygısı yaşadıkları istatistiksel olarak ortaya konulmuştur. Bu durum literatürdeki çalışmalarda da desteklenmiştir (Korkmazer, 2020). Yine bu kapsamda kız öğrencilerin kişisel yeterliliklerinin erkek öğrencilere göre daha fazla olmasına rağmen daha fazla iş bulma kaygısı yaşadıkları görülmüştür. Literatürde bu sonucu destekleyen çalışmalar vardır (Dursun & Aytacı, 2009; Taşgın vd., 2017; Çetinceli & Tüzün, 2022). Çalışmanın bir diğer sonucu ise son sınıf olan 2. sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilere göre daha fazla açık özellikleri sahip olduklarıdır. Bu durum da daha az kaygı yaşadıklarını gösterir. Bunu destekler nitelikte çalışmalar da mevcuttur (Çetinceli & Tüzün, 2022).

Bu çalışmanın kısıtları arasında araştırma bulgularının Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Kemal Akman Meslek Yüksekokulu önlisans programlarında okuyan öğrencilerle sınırlı olması vardır. Ayrıca araştırma belli bir zaman diliminde yapıldığından dolayı kesitsel bir araştırmadır. Araştırmadan elde edilen beş faktör kişilik özellikleri ve iş bulma kaygısına yönelik bulgular, ölçeklerin ölçme kapasiteleriyle sınırlıdır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda farklı illerden örneklem toplanarak araştırmanın kapsamı genişletilebilir. Ayrıca sadece lisans öğrencilerine ya da karşılaştırma yapmak için önlisans ve lisans öğrencileri üzerinde farklı ölçekler kullanılarak farklı çalışmalar gerçekleştirilebilir. Bu sayede daha etkili ilişkiler bulunabilir.

Çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği gözetilerek Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 12.05.2023 tarihli 2023/230 karar nolu kararı kapsamında etik kurul izni alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Z. ve Küçüköğlü İ. (2020). Çalışma Ortamında Algılanan İş Stresinin İşgörenler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 2(1): 1-16.
- Ahmed Abdel-Al Ibrahim, K., Mohammad Zaitoun, Z. S., & Ajanil, B. (2022). Unemployment Anxiety in Light of the Coronavirus 2019 Pandemic and its Relationship to Psychological Reassurance Among Graduate Students at Prince Sattam bin Abdulaziz University. *Hindawi Education Research International*, 2022: 1-10.
- Ahmetoğulları, K. & Güneş, M. (2017). Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Mesleğin Geleceğine Bakış Açılarının Etkisi: Hilvan MYO Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21): 24-39.
- Akgün, A., Gönen, S. & Aydın M. (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20): 283-299.
- Aljumili, S. (2020). Unemployment Anxiety and Its Relationship to Future Perceptions of Unemployed Graduate Students. *Journal of Tikrit University for Humanities*, 27(6): 465-487.

- Alkan, N. (2007). Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Ankara. Yayınlanmamış Araştırma.
- Al Qaisy, L.M. & Thawabieh, A.M. (2017). Personal Traits and their Relationship with Future Anxiety and Achievement. *Journal on Educational Psychology*, 4(3): 11-20.
- Ateş, S. S. (2019). Anxiety of Unemployment Before the Graduation: Research on University Students in the Aviation Departments. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries*, 3(5): 165-174.
- Aytaç, S. (2007). Örgütsel Davranış Açısından Kişiliğin Önemi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 3(1).
- Bacanlı, H., İlhan, T. & Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kuramına Dayalı Bir Kişilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2): 261-279.
- Bahar, H. & Kağan, M. (2018). Öğretmen Adaylarında Öz-Yeterlik Algılarının Yordayıcısı Olarak Beş Faktör Kişilik Özellikleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 20(3): 676-686.
- Barlas, E., Yayar, R. & Özdoğan, A. (2019). İş Bulma Kaygısını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Örneği. *III. Taras Shevchenko International Congress on Social Sciences*, Kiev, Ukraine, 381-398.
- Bitlisli, F., Dinç, O. M., Çetinceli, E. & Kaygısız, Ü. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Akademik Güdülenme İlişkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (2): 459-480.
- Bono, J.E., Boles, T.L., Judge, T.A. & Lauver, K.J. (2002). The Role of Personality in Task and Relationship Conflict. *Journal of Personality*, 70 (3): 1311-1344.
- Ceviz, N., Tektaş, N., Basmacı, G. & Tektaş, M. (2020). Covid 19 Pandemi Sürecinde Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerini Etkileyen Değişkenlerin Analizi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2): 312-329.
- Costa, P. T., McCrae, R. R. & Dye, D. A. (1991). Facet Scales for Agreeableness and Conscientiousness: A Revision of the Neo Personality Inventory. *Personality and Individual Differences*, 12(9): 887-898.
- Costa, P.T. & McCrae, R.R. (1995). Domains and Facets: Hierarchical Personality Assessment Using the Revised Neo Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 64 (1): 21-50.
- Cüceloğlu, D. (2017). *İnsan ve Davranışı*. 35. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakmak, Ö. & Hevedanlı, M. (2005). Eğitim Ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14): 115-127.
- Çetinceli, K. & Tüzün, P. (2022). Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı, Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişki. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1): 21-30.
- Çevik, A. & Öneren, M. (2019). Önlisans Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8: 1-12.
- Çoban, E. A., & Karaman, N. G. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Umutsuzluk, Kaygı ve İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 78-88.
- Dağlar, H. (2021). Kişilik Özelliklerinin İşsizlik Kaygısı Üzerine Etkisi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(44): 7638-7667.
- Davras, G. M. (2020). Research of the Relationship Between the Unemployment Anxiety and Self-Esteem of Potential Workforce in Tourism. *Journal of Tourism Theory and Research*, 6(2): 75-85.

- Demirci, M. A. (2020). Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısının Okula Bağlılığa Etkisi. 2. *Uluslararası İktisat, İşletme ve Sosyal Bilimler Kongresi*, 170-178.
- Demirci, Ş., Erol, E. & Zeren, F. (2015). Muhasebecilik Mesleğine Yönelimde Beş Faktör Kişilik Ölçeği: İşletme Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1): 25-37.
- Deveci, E., Çalmaz, S. & Açık, A. (2012). Doğu Anadolu'da Yeni Açılan Bir Üniversitenin Öğrencilerinde Kaygı Düzeylerinin Sağlık, Sosyal ve Demografik Faktörler ile İlişkisi. *Dicle Tıp Dergisi / Dicle Medical Journal*, 39(392): 189-196.
- Develioğlu, K. & Tekin, Ö. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki: Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2): 15-30.
- Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1): 56-64.
- Dönmez Kara, C. Ö. & Karaaslan, İ. (2022). Covid-19 Pandemisinin Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygıları Üzerine Etkileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 82: 155-194.
- Dursun, S. & Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXVIII (1): 71-84.
- El Keshky, M.E.S. (2020). Cognitive Flexibility as the Mediator Between Unemployment Anxiety and Psychological Wellbeing Among University Students with Disabilities. *JKAU/ Arts and Humanities*, 28: 299-321.
- Eş, A. & Durak, H. S. (2018). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Bulma Kaygılarına Yönelik Ölçek Geliştirme: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(1): 115-127.
- Giluk, T.L. & Postlethwaite, B.E. (2015). Big Five Personality and Academic Dishonesty: A Meta-Analytic Review. *Personality and Individual Differences*, 72: 59-67.
- Gosling, S. D., Rentfrow, P. J. & Swann W. B. (2003). A Very Brief Measure of the Big-Five Personality Domains. *Journal of Research in Personality*, 37: 504-528.
- Gümüş, Ö. D. (2009). Kültür, Değerler, Kişilik ve Siyasal İdeoloji Arasındaki İlişkiler: Kültürlerarası Bir Karşılaştırma (Türkiye-ABD), *Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Günel, D. (2010). İşletmelerde Yıldırma Olgusu ve Yıldırma Mağdurlarının Kişilik Özelliklerine İlişkin Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 12(3): 37-65.
- Güney, S. (2017). *Sosyal Psikoloji*. 4. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık
- Horzum, M., Ayas, T. & Padır, M. (2017). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2): 398-408.
- ILO, (2022). Global Employment Trends for Youth 2022: Investing in Transforming Futures for Young People. (Erişim adresi: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_853321.pdf).
- İçerli, L. & Arsu, U. (2019). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Kariyer Değerleri Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 4(8): 21-45.
- İnanç, Y. B. & Yerlikaya, E. E. (2012). *Kişilik Kuramları*. (E-Kitap). 6. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- John, O. P. & Srivastava, S. (1999). The Big Five Trait Taxonomy: History, Measurement, and Theoretical Perspectives. In L.A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and research* (pp. 102–138). Guilford Press.

- Kaplan, N. (2020). Kişilik Özelliklerinin Kariyer Değerleri Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Güncel Pazarlama Yaklaşımları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 132-152.
- Karakaya, O. (2021). Türkiye’de Dijital Dönüşüm, Ekonomik Büyüme İşsizlik İlişkisi. *Five Zero*, 1(1): 1-12.
- Kırcı, B. (2017). Eğitimli Genç İşsizliği Üzerinden İşsizlik Kaygısına Bakış. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3: 1369-1396.
- Koç, M., & Polat, Ü. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Ruh Sağlığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(2): 1-22
- Koçoğlu, M. (2014). Rizelilerin Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması ve Rizelilerin Rize’ye ve Rize Kültürüne Bağlılıklarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Black Sea Studies*, 40: 109-134.
- Korkmazer, F. (2020). Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Algılarının İncelenmesi. *Business, Economics and Management Research Journal*, 3(2): 141-152.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30: 607-610.
- Küçük, U., Usta, G. & Torpuş, K. (2019). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma ve Umutsuzluk Düzeyleri. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3): 367-372.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1985). Updating Norman's "Adequacy Taxonomy": Intelligence and Personality Dimensions in Natural Language and in Questionnaires. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(3), 710-721.
- O’Brein, T.B. & De Longis, A. (1996). The Interactional Context of Problem, Emotion, and Relationship Focused Coping: The Role of the Big Five Personality Factors. *Journal of Personality*, 64 (4): 775-813.
- Özçelik Kaynak, K. & Öztuna, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinde İşsizliğe Yönelik İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Yaşar University*, 16(60): 953-970.
- Özsağlam M. Y. (2021). Endüstri 4.0 Altında IoT Özellikli Akıllı Uygulamalar. *Five Zero*, 1(1): 34-45.
- Parlak, Ö. & Koçoğlu Sazkaya, M. (2018). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin İş Yaşamında Yalnızlık Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1): 149-165.
- Rammstedt, B., & John, O. P. (2007). Measuring Personality in One Minute or Less: A 10-item Short Version of the Big Five Inventory in English and German. *Journal of research in Personality*, 41(1): 203-212.
- Seçer, İ. (2015). *Spss ve Lisrel ile Pratik Veri Analizi*, 2. Baskı, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şendoğdu A.A. (2021). Toplum 5.0’da İnsan Kaynakları Yönetiminin Robotik Kaynaklar Yönetimiyle İşbirliğinde Açmazı ve Bir Çözüm Önerisi. *Five Zero*, 1(1): 46-56.
- Somer, O., Korkmaz, M. & Tatar, A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerinin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49): 21-33.
- Surat, A. & Ceran, D. (2020). Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı. *Journal of Social Sciences & Humanities*, 4(3): 145-166.
- Taşgın, Ö., Bozgeyikli, H. & Boğazlıyan, E. E. (2017). Üniversiteli Gençlerin İşsizlik Kaygıları ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(15): 661-667.

- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, XVII: 939-971.
- Tekin Tayfun, A. N. & Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17): 534-558.
- TDK, (2023). *Türkçe Sözlük*, (Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>).
- Turaç, İ. S., & Donar, G. B. (2017). Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygılarını ve Yaşam Doyumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 119-127.
- Uysal, S. D. & Pohlmeier, W. (2010). *Unemployment Duration and Personality*. Konstanzer Online-Publikations System.
- Üstün, G., Dedekoç Ş., Kavalalı T., Öztürk F., Sapçı Y. & Can S. (2014). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2): 200-221.
- Yalçın, Y.G. (2022). Unemployment Anxiety and Hopelessness in University Students. *Journal of Education and Recreation Patterns*, 3(2): 130-146.
- Yavuz, N., Sağlam, M. & Ülgen, B. (2018). Öğrencilerin Kariyer Tercihlerine Göre Kişilik Özelliklerinin Kariyer Değerleri Üzerindeki Etkisi: İşletme Lisans Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(40): 458-495.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 8(2): 196-211.
- Yıldız, M. & Dilmaç, B. (2012). Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değerler ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3): 122-134.

EXTENDED ABSTRACT

Characteristics such as emotions, thoughts and behaviours that make people different from other people and that are unique to them are gathered around the concept of personality. The reactions or behaviours given to the events and situations that occur during the time lived may vary according to people with different personality traits. These individual differences exhibited by people, i.e. different personality traits, have been tried to be formed around certain standards and categorised. Within the framework of this classification, personality traits were divided into 5 sub-dimensions and expressed with the concept of five factor personality theory (McCrae & Costa, 1985). Personality traits were classified in the context of extroversion, agreeableness, emotional instability, openness and responsibility dimensions. Expectations, concerns and worries of people with different personality traits for the future also differ. The intensity of anxiety may cause people to experience uncertainty, hopelessness and insecurity towards the future.

There may be many situations that affect the anxiety level of individuals. One of these situations is the inability to find a job despite the fact that they want to work in order to maintain their lives at a level worthy of human dignity and to gain social status and prestige. The inability to find a job can cause anxiety for everyone who wants to work but cannot find a job, regardless of age or gender. As a matter of fact, university students are among the groups who experience anxiety about finding a job. The thoughts of students attending higher education about finding a job after the end of school cause them to feel anxiety during their education life. In this framework, it is thought that the study aimed at determining how the anxiety of students with different personality traits is affected by finding a job will contribute to the literature.

In this study, extraversion, conscientiousness, agreeableness, agreeableness, emotional instability and openness as sub-dimensions of five-factor personality traits are discussed. Again, the sub-dimensions of helplessness, underemployment, inexperience and personal competence as the sub-dimensions of anxiety about finding a job are discussed. The 44-item scale adapted into Turkish by Alkan (2007) under the name of "Five Factor Personality Inventory (FFPT)" and used by Gümüş (2009) in his doctoral thesis and the 16-item "Job Finding Anxiety Scale (JFA)" developed by Eş and Durak (2018) in their master's thesis were used as scales.

This study was conducted with 246 students studying at Necmettin Erbakan University Ereğli Kemal Akman Vocational School. The research data were collected by the students answering the questionnaire form and the hypotheses were tested and analyses were carried out. The ethical permission for this study was obtained from Necmettin Erbakan University Social and Human Sciences Scientific Research Ethics Committee with the decision no. 2023/230 dated 12.05.2023. After this stage, the data collection phase began.

As a result of the analyses made in line with the data obtained, a statistically significant and negative relationship was found between five-factor personality traits and anxiety about finding a job ($\beta=-0.230$, $R^2=0.027$, $p<0.05$). As a result of the study examining the effects of five factor personality traits on job finding anxiety, the following findings were obtained. It was revealed that there was a correlation relationship of $r=-0,165$ between FFPT and JFA. As a result of the t-test, significant differences were found in the JFA and personal competence. In the ANOVA analysis, significant differences were found in JFA and helplessness sub-dimension. As a result, it was statistically revealed that associate degree students do not experience much anxiety about finding a job according to their five factor personality traits, significant differences were found in anxiety about finding a job in the difference tests, especially in those who have previously worked in a job, but still, in general, students experience anxiety about finding a job. As a result of the research, the following hypotheses were accepted: H1b1: Emotional instability has a significant effect on helplessness, H1b2: Emotional instability has a significant effect on underemployment, H1b3: Emotional instability has a significant effect on inexperience, H1b4: Emotional instability has a significant effect on personal competence, H1c3: Openness has a significant effect on inexperience, H1d3: Agreeableness has a significant effect on inexperience.

As a result, it was statistically revealed that associate degree students experience anxiety about finding a job and that it is more especially in those who have not worked in a job before, and that the personal characteristics of the students do not have much effect on anxiety about finding a job. Measures should be taken to reduce students' anxiety. In this way, anxiety levels can be minimized (Turaç and Bayın Donar, 2017).

One of the limitations of this study is its restriction to students enrolled in associate degree programs at Necmettin Erbakan University Ereğli Kemal Akman Vocational School. As a recommendation, comparative studies can be conducted across different academic realms, such as between associate and undergraduate programs, among various departments, or even across different universities. Expanding the scope to encompass these diverse academic contexts would contribute to a more comprehensive understanding of the subject matter.